Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maria Bitoria Alberdi Aldalur

Azpeitia, Gipuzkoa
(1925-2016)

Aurkibidea

Biografia

Odria auzoko Arauntza baserrian jaio zen 1925ean. Aita Arauntzakoa eta ama Granada-Errekako Beamako Agerre baserrikoa zituen eta 11 anai-arreba ziren familian. Eskolan Odrian ibili zen baina denbora laburrean, gerra hasi zenean maistrak alde egin zuen eta baserrira bueltatu beharra izan zuen. Umetatik baserritik bizitzea suertatu zaio, ganadu ugari izan du beti. 12 seme-alaba izan zituen, eta Odriako Premietxeberri baserrian bizi da.

Zintak

AZP-054

- **Proiektua**: Azpeitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-02-16
- **Iraupena**: 41 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Familia handia, 11 anai-arreba

- **Erref**: AZP-054/002
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:01:26. **Bukatu**: 00:02:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
11 anai-arrebako hazi zen Bitoria. Etxean ganadua zuten; behiak, ardiak... Baserritik bizi ziren. Gurasoak ez ziren kanpora joaten lanera. Jan kontuetan, taloa nahikoa izaten zuten.

2. Eskolan euskaraz

- **Erref**: AZP-054/005
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:02:40. **Bukatu**: 00:04:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Bitoriren maistra Bergarakoa zen, eta politika zela medio, maistrak alde egin behar izan zuen. Maiuskulak, letra batzuk eta irakurtzen ikasi zuen. Euskaraz ikasi zuen, orduan ez zen erdararik. Eskolan auzoko neska eta mutilak ibiltzen ziren, denak batera. Maistra joan zenean ikasteko interesa zuenak beste norabait joan behar zuen. Batzuk Lasaora, bere anaiak Tuterara joan ziren.

3. Dotrinaren garrantzia

- **Erref**: AZP-054/006
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:04:20. **Bukatu**: 00:05:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa

Laburpena:
Bitorik dotrina ikasten zuen, baina zenbaki konturik ez. Dotrina etxean ikasten zuten. Maistrak ere ematen zuen, eta euskaraz ikasten zuten. Dotrinak komunioa egiteko balio zuen.

4. Baserritik behera errepiderik ez

- **Erref**: AZP-054/008
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:05:10. **Bukatu**: 00:06:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Komunioa Azpeitiko parrokian egin zuen Bitorik. Odrian ez zen eliza edo ermitarik. Eskola zahar bat aipatzen du, berehala desegin zena. Frontoirik ere ez zegoen auzoan, bailara pobrea baitzen. Politikari buruz hitz egiten du. Odriatik gertuena Azpeitia zuten, eta oinez joaten ziren hara. Garai hartan ez zen errepiderik, eta astoan ibiltzen ziren enkarguak egiteko. Azokan arkumea eta oilaskoak saltzen zituzten.

5. Umea bezala mimatutako gazta

- **Erref**: AZP-054/010
- **Iraupena**: 0:02:46. **Hasi**: 00:07:13. **Bukatu**: 00:09:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Eskuz egindako gaztarekin sariak ateratakoa da Bitori. Burdinazko ontziak erabiltzen zituzten. Umetan gazta saltzen zuen. Aita ardizalea zen. Gazta nola

egiten zuten azaltzen du. Gazta umea bezala mimatu behar dela dio. Gazta nola eta zer egurrerekin ketzeko zuten azaltzen du.

6. Baserriko ogia kalekoa baino hobea

- **Erref**: AZP-054/012
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:10:39. **Bukatu**: 00:12:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Etxean egiten zuten ogia. Lagun asko ziren etxean, eta egun bakarrean ogia eginda ez zen nahikoa izaten. Ogia nola egiten zuten azaltzen du. Irina Goiko errotatik ekartzen zuten. Kaleko ogia lehor-lehorra izaten omen zen.

7. Goiko errota eta inguruko errota txikiak

- **Erref**: AZP-054/013
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:12:02. **Bukatu**: 00:13:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Irin bila Goiko errotara joaten ziren; izan ere, auzoan zauden errota txikiak kendu egin zituzten. Inguruko erroten izenak aipatzen ditu. Zestoako Alberdi errotara ere joaten ziren. Zenbat arto, hainbeste ordaindu behar izaten zen.

8. Irina, estraperloa eta inspektoreak

- **Erref**: AZP-054/015
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:13:33. **Bukatu**: 00:15:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Askotan joaten zen errotara, baita anaia ere. 50eko zakuetan eramaten zuten irina etxera. Behin astoarekin zela irina erori zitzaioneko gertakizuna kontatzen du. Egunez joaten ziren errotara; gauez, berriz, estraperloan ibiltzen ziren.

9. Dolarea eta etxeko sagardoa

- **Erref**: AZP-054/016
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:15:07. **Bukatu**: 00:16:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:
Baserriko dolarean egiten zuten sagardoa. Sagardoa nola eta zer sagar motarekin egiten zuten; non gordetzen zuten. Jatorduetan sagardoa edaten zuten.

10. Txerri-hiltzea eta txerri-erregaloak

- **Erref**: AZP-054/017
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:16:20. **Bukatu**: 00:18:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Etxekoen artean egiten zuten txerri-hiltzea. Odolkiak eta mondejuak egiten zituzten. Mantentzeko hoztegian gordetzen zituzten txerrikiak. Txerria gazitu eta eseki egiten zuten. Gero, auzoko beste baserri batzuetan banatzen zuten txerrikia; txerri-erregaloa esaten zioten horri.

11. Arrautzak eta oilaskoak bedeinkazioaren truke

- **Erref**: AZP-054/018
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:18:21. **Bukatu**: 00:19:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Apaizari oilaskoa eman behar izaten zitzaion baserrira bedeinkatzera joaten zenean. Auzoko baten pasartea kontatzen du. Urtean behin, egun jakinean, bailara pasatzen zuten apaizek. Orduan arrautzak edo oilaskoak ematen zizkien. Apaizek pulpitutik ematen zuten abisua, bisita noiz izango zen jakiteko.

12. Gari-biltzea eta gari-jotzeko auzoko makina

- **Erref**: AZP-054/019
- **Iraupena**: 0:03:01. **Hasi**: 00:19:46. **Bukatu**: 00:22:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Garia azaroan egiten zuten, eta horretarako, laia eta golda erabiltzen zituzten. Lan hori egiteko bi lauko (zortzi) lagun biltzen ziren. Auzolanean ere egiten zuten. Lur berean, txandaka, artoa ere lantzen zuten. Garia eskuekin bildu, makinarekin jo eta errotara eramaten zuten. Errotan kobratu egiten zieten. Auzoan garia jotzeko makina zutela azaltzen du, eta etxe batetik bestera ibiltzen zuten. Garia nola jotzen zen azaltzen du.

13. Etumeta eta Iturriozko erromeriak

- **Erref**: AZP-054/020
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:22:47. **Bukatu**: 00:25:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Auzoan bazen taberna bat; Orkazagirren. Auzoan lagunak aipatzen ditu, baina ez zuen haiekin festara joateko astirik. Festara Etumetara joaten ziren, baserritik ordu erdira. Iturriotzeko erromeria ere aipatzen du. Dantza lotua ez zen libre. Dantza lotuan eginez gero kongregaziotik botatzen zituzten. Gazteak zaintzeko apaizak norbait jartzen zuen. Azpeitian bazen Kaxiano izeneko apaiz nafar bat, eta gogorra zela dio.

14. Amak etxean egindako artilea

- **Erref**: AZP-054/021
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:25:04. **Bukatu**: 00:26:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Bitorik ez zuen haririk egiten, baina bere amak bai. Ardiaren ilea nola egiten den azaltzen du. Artilea kardatzeko burdinazko eskuarea erabiltzen zen. Oinetan alpargatak eta gomazko abarkak erabiltzen zituen; bere aitak, berriz, larruzkoak. Jai arratsaldetan ere abarkak, distira aterata, janzten zituzten.

15. Txapel gorrien tiroak auzoan

- **Erref**: AZP-054/022
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:26:31. **Bukatu**: 00:28:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Gerra garaian dozena bat urte izango zituen Bitorik. Behin mezatik irten eta bailaran gora zetozen batzuek estutasuna kontatzen du. Gazte batzuk soro barrenean zerbait ikustera hurbil ziren, eta txapel gorriek tiroz jo zituzten. Ez zen bonbarik, baina hegazkina sumatzen zutenean lasterka hasten ziren ezkutatzeko. Taloa jaten zuten, eta ez zuten goserik pasatu.

16. Taloa janda goserik ez

- **Erref**: AZP-054/023
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:28:00. **Bukatu**: 00:28:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Taloa eta gazta jaten zuten. Etxean esnea ere bazuten. Orain gutxira arte ez duela arrainik ezagutu dio. Azpeitian ez zuen arrandegi bat bera ere ezagutu. Plaza Txikian zegoen elikagaien dendan erosten zituen Bitoriren amak jakiak. Ez du gogoan zer izen zuen. Berdura plaza ere aipatzen du.

17. Praktikantea behorrean baserrira

- **Erref**: AZP-054/026
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:29:50. **Bukatu**: 00:31:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Etxera praktikantea joaten zitzaien. Orain gutxira arte Bitorik ez du ezagutu du anbulatoriorik. Azpeitian zegoen medikua Beizamakoa zen. Behorrarekin joaten zen baserrira. Umeek, noizean behin, anginak pasatzen zituztela aipatzen du. Umeen mediku espezialista Donostiatik herriko denda batera etortzen zen.

18. 11 anai-arreba eta 12 seme-alaba

- **Erref**: AZP-054/027
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:31:06. **Bukatu**: 00:31:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Bitorik 11 anai-arreba zituen, eta berak, berriz, 12 seme-alaba izan zituen. Bi seme-alaba kanpoan izan zituen, eta gainerako guztiak etxean jaio ziren. Ahal zen moduan moldatzen ziren.

19. Umeak, janaria eta etxeko garbiketa

- **Erref**: AZP-054/029

- **Iraupena**: 0:04:18. **Hasi**: 00:32:20. **Bukatu**: 00:36:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Umeak nola hazi zituen azaltzen du. Etxean esne ederra zuten, eta ogia ere bertan erretzen zuten. Umeei gasak jartzen zizkien. Arauntzan ez zuten argirik izan; kandelak, farolak... Ura ere ez zuten, astoan kantinak hartuta bila joan behar izaten zuten. Arropak garbitzera ere errekara joaten ziren. Lixibari buruzko azalpena ematen du. Sutako hautsa erabiltzen zuten arropei kolorea emateko. Etxeko zorua erratzarekin garbitzen zuten. Etxean usain ona edukitzeko menda-erratza jartzen zuten. Menda-erratza nola egiten den azaltzen du.

20. Lana ahoz gora, norbaiten bisita

- **Erref**: AZP-054/030
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:36:38. **Bukatu**: 00:38:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Tximistak ez sartzeko kandela pizten zuten. Egurrezko gurutzeak jartzen zituzten baserrian erramua bedeinkatutakoan. Ateetan eta lursailetan ere jarri ohi ziren. Labana eta ogia ahoz gara baziren etxera norbait joan zela esaten zieten.

21. Goizeko seietako mezara

- **Erref**: AZP-054/032
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:38:13. **Bukatu**: 00:40:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Egunero errezatzen zuten arrosarioa. Bitoriren amak artoa zuritzen ari zen bitartean ere arrosarioa esan ohi zuen, gehienetan iluntzean. Igandean seietarako Azpeitira joaten ziren mezara. Mezak nolakoak izaten diren azaltzen du. Konfesatu ere egiten ziren. Neskak eta mutilek ezberdin konfesatzen zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-31

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com